

О. А. Олещенко

М. О. Єрмошин

М. М. Романюк

ЗМІСТ КЕРІВНИЦТВА ТА УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто сучасні погляди щодо змісту керівництва та управління силами Національної гвардії України у процесі службово-бойової діяльності.

Ключові слова: керівництво та управління силами, службово-бойова діяльність.

Постановка проблеми. Сили Національної гвардії України (НГУ) мають відомі, встановлені законами України та іншими керівними документами завдання і функції у системі охорони правопорядку та оборони, які виконуються під час керівництва та управління ними у повсякденній службово-бойовій діяльності, у ході підготовки і виконання службово-бойових завдань, підготовки і ведення бойових дій за воєнного стану. Однак для більш повного усвідомлення змісту керування та управління силами НГУ з позицій сьогодення потрібні уточнення деяких об'єктів управління, з'ясування питань організації та здійснення взаємодії сил охорони правопорядку і забезпечення їх службово-бойової діяльності.

Аналіз літератури. У [1, 2, 3] наведені основні поняття, завдання і функції сил Національної гвардії України у процесі службово-бойової діяльності у взаємодії з іншими силовими структурами. У [4, 5] висвітлено питання щодо керівництва та управління силами під час їх дій, але не розглянуто сучасні погляди стосовно визначення складу сил і засобів угруповання НГУ та зведення їх у певну систему.

Мета статті – надати основні поняття, зміст керівництва та управління силами Національної гвардії України у процесі службово-бойової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні сили НГУ складаються з таких військових формувань [1]: оперативно-територіальні об'єднання; з'єднання, військові частини, підрозділи (батальйони, ескадрильї, загони, роти тощо), спеціальні комендатури, вузли зв'язку, центри, групи.

До об'єктів керівництва та управління

силами Національної гвардії України входять:

– об'єднання – Оперативно-територіальне об'єднання Національної гвардії України (форма застосування – спеціальна операція, службово-бойові дії, бойові дії);

– з'єднання – бригада як тактичне з'єднання (форма застосування – спеціальна операція, службово-бойові дії, бойові дії, бій);

– військова частина – полк чи окремих підрозділ як тактична частина (форма застосування – спеціальна операція, службово-бойові дії, бій);

– підрозділ – батальйон, дивізіон, рота, взвод, відділення, група, обслуга, які є тактичним підрозділом (форма застосування – службово-бойові дії, бій).

Унаслідок цього у Національній гвардії України прийнято трирівневу систему управління, яка включає:

– Головне управління Національної гвардії України (далі – ГУ НГУ) як головний орган військового управління з планування застосування сил і засобів щодо здійснення основних функцій НГУ;

– органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань як регіональні органи управління з підпорядкуванням ГУ НГУ;

– управління з'єднань та військових частин, що входять до складу оперативно-територіальних об'єднань, призначених для виконання завдань і функцій, покладених на НГУ в межах певних зон відповідальності (оперативного реагування), а також управління військових частин (підрозділів) з охорони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в

Україні, військових частин і підрозділів авіації та зв'язку, органів і підрозділів забезпечення, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів, установ з підпорядкуванням ГУ НГУ.

До сил гвардії відносять військові формування, які мають можливості виконання службово-бойових завдань (вогневі, маневрені, розвідувальні тощо) та якими *управляють безпосередні командири (начальники та ін.) або керують вищі органи* (через накази, розпорядження тощо).

Засоби – це матеріальні об'єкти, що застосовуються силами для виконання службово-бойових завдань за призначенням і мають тактико-технічні характеристики (сукупність кількісних параметрів зразка військової техніки).

Угруповання Національної гвардії України створюється під час виконання службово-бойових завдань у складі військових формувань НГУ, які в певних випадках можуть посилюватися доданими окремими формуваннями видів Збройних Сил України, родів військ (сил), спеціальних військ і тилу, що розгорнуті у бойовий порядок для виконання завдань за призначенням і зведені у певну *систему* (наприклад, система територіальної оборони, угруповання НГУ у зоні антитерористичної операції на сході України тощо).

Загальне керівництво Національною гвардією України здійснює Міністр внутрішніх справ України. Зазвичай виділяють військово-політичне та адміністративне керівництво силами гвардії.

Військово-політичне керівництво Національною гвардією України – це діяльність, спрямована на забезпечення реалізації державної політики у сфері діяльності НГУ, досягнення політичних та стратегічних цілей, додержання принципів і напрямів її розвитку.

Адміністративне керівництво Національною гвардією України – це діяльність, спрямована на всебічне забезпечення життєдіяльності НГУ, її функціонування та розвитку з метою виконання основних завдань державної політики у сфері її діяльності.

Під час дії воєнного стану у країні гвардія для виконання завдань з оборони держави підпорядковується Міністерству оборони України. При цьому сили НГУ, діючи у взаємодії зі Збройними Силами України та

іншими військовими формуваннями держави, можуть брати участь у стратегічному розгортанні військ (сил), територіальній обороні, протиповітряній обороні тощо.

Керівництво та управління силами Національної гвардії України здійснюється відповідно до законів України [1, 2, 3] та інших керівних документів – настанов, положень, наказів, розпоряджень тощо. Положення про головний орган військового управління НГУ затверджується Президентом України. Положення про органи військового управління оперативного-територіальних об'єднань, з'єднань, військових частин затверджуються у МВС України відповідно до підпорядкування.

Таким чином, *керівництво та управління* – це така цілеспрямована діяльність органів військового управління (через директиви, накази, розпорядження тощо) та управління (безпосередньо підлеглими) під час виконання поставлених службово-бойових завдань силами НГУ, яка передбачає:

- керівництво та управління силами НГУ у процесі повсякденної службово-бойової діяльності;
- керівництво та управління силами НГУ під час підготовки та виконання службово-бойових завдань;
- керівництво та управління силами НГУ під час підготовки та ведення бойових дій (воєнний стан).

Керівництво та управління силами Національної гвардії України у процесі повсякденної службово-бойової діяльності – це складний та взаємопов'язаний процес, спрямований на виконання цілого комплексу заходів повсякденної діяльності командира та інших органів управління з підтримання підпорядкованих військових частин і підрозділів у постійній готовності до виконання службово-бойових завдань за призначенням.

Під повсякденною службово-бойовою діяльністю органів військового управління розуміють сукупність взаємопов'язаних заходів мобілізаційної, бойової, виховної, воєнно-технічної, адміністративно-господарської, службово-розпорядчої та контрольно-виконавчої діяльності командирів (начальників), штабів, які спрямовані на підтримання військових частин і підрозділів у постійній готовності до виконання службово-бойових завдань за призначенням як у мирний, так і воєнний час.

Сутність *керівництва та управління силами Національної гвардії України під час підготовки*

і виконання службово-бойових завдань полягає у постійній, цілеспрямованій діяльності командирів, штабів та інших органів управління військових формувань НГУ щодо підтримання встановленої готовності військових частин і підрозділів та безпосереднього виконання поставлених службово-бойових завдань за призначенням. Керівництво та управління силами НГУ під час підготовки та виконання службово-бойових завдань здійснюється згідно із Законом України про Національну гвардію [1].

Основними завданнями та функціями сил Національної гвардії України є такі.

Щодо виконання завдань оборони та участі у підтриманні правопорядку у взаємодії з іншими військовими та правоохоронними формуваннями держави:

– захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;

– оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів;

– участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону;

– участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;

– участь у припиненні масових заворушень;

– участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів;

– участь у відновленні конституційного правопорядку у разі спроб захоплення державної влади шляхом насильства;

– участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;

– участь у виконанні завдань територіальної оборони;

– участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;

– участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;

– участь у припиненні групових протиправних

дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань.

Щодо виконання охоронних завдань:

– охорона громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;

– забезпечення охорони органів державної влади, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;

– охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів;

– охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

– участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються;

– охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;

– охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення МВС України та ін.

Керівництво та управління силами НГУ під час підготовки службово-бойових завдань військовою частиною включає:

– організацію виконання службово-бойового завдання (вироблення замислу та складання плану виконання службово-бойового завдання; постановка службово-бойових завдань підлеглим; організація взаємодії, управління та забезпечення службово-бойової діяльності з деталізацією розроблення послідовності, термінів та способів дій сил, розроблення та оформлення службово-бойових та інших документів);

– підготовку сил до виконання поставленого службово-бойового завдання;

– забезпечення готовності до виконання службово-бойового завдання за призначенням у вказаному районі;

– контроль і надання допомоги та інші заходи, спрямовані на підготовку дій.

Початок підготовки – отримання службово-бойового завдання (сигналу). Закінчення підготовки – до встановленого терміну або з початком виконання завдання.

Керівництво та управління силами НГУ під час виконання службово-бойових завдань військовою частиною включає:

– приведення сил гвардії у готовність до виконання поставлених службово-бойових

завдань (наприклад, за сигналом “Хвиля” тощо);

- побудову бойового порядку військ (сил) у складі сил охорони правопорядку;
- виконання службово-бойових завдань;
- організацію та здійснення взаємодії із силами охорони правопорядку;
- забезпечення службово-бойової діяльності;
- здійснення маневру.

Управління силами здійснюється такими способами, як:

- централізоване управління;
- децентралізоване управління;
- координація дій сил.

Керівництво та управління силами НГУ під час підготовки та ведення бойових дій (воєнний стан) передбачає [1]:

– організацію підготовки та здійснення керівництва силами НГУ з виконання заходів правового режиму воєнного стану та завдань територіальної оборони;

– *перепідпорядкування* органам військового управління Збройних Сил України в особливий період та під час виконання завдань територіальної оборони;

– визначення порядку застосування національних стандартів та кодексів практики для забезпечення потреб НГУ під час її підготовки та залучення до виконання завдань з оборони України;

– затвердження *єдиних вимог* щодо якісних характеристик військової зброї та кількості основних видів номенклатури;

– розроблення *єдиних технічних регламентів* у сфері військової зброї;

– комплектування НГУ військовослужбовцями;

– забезпечення мобілізації та демобілізації в НГУ;

– погодження тактико-технічного завдання на виконання наукових робіт;

– методологічне, методичне та наукове забезпечення мобілізаційної підготовки НГУ;

– здійснення інших повноважень у сфері оборони держави.

Керівництво та управління силами НГУ під час підготовки бойових дій (воєнний стан) включає:

– вироблення замислу бойових дій та основ взаємодії управління, забезпечення;

– постановку завдань (бойові накази, розпорядження, особисте спілкування тощо);

– планування бойових дій;

– організацію підготовки підлеглих до бойових дій, контроль та надання їм допомоги.

Початок підготовки – отримання бойового

завдання. Закінчення підготовки – до встановленого терміну або з початком бойових дій.

Сутність керівництва та управління силами НГУ в ході бойових дій полягає у постійній, цілеспрямованій діяльності командирів, штабів та інших органів військового управління НГУ під час приведення у готовність до бою (мобілізації), керівництва підлеглими у ході ведення бою для безумовного виконання ними поставлених бойових завдань, зокрема:

– приведення їх у готовність до бою;

– побудова бойового порядку військ у територіальній обороні, ведення оборонних та наступальних дій;

– дії підрозділів розвідки щодо здобування та оброблення даних про обстановку;

– ведення вогню;

– здійснення взаємодії із силовими структурами;

– дії технічних підрозділів і контроль за станом функціонування озброєння та військової техніки;

– здійснення маневру;

– відновлення боєздатності сил НГУ та ліквідація наслідків нападу противника.

Висновки

Таким чином, сили Національної гвардії України виконують службово-бойові завдання у містах постійної дислокації або у складі угруповань сил, що зведені у певну систему.

Керівництво та управління силами НГУ здійснюється у процесі повсякденної службово-бойової діяльності, під час підготовки та виконання службово-бойових завдань, у ході підготовки та ведення бойових дій за воєнного стану. Нові завдання гвардії [1] та одержання важкого озброєння потребують розвитку теоретичних основ оперативного мистецтва та тактики дій сил НГУ, керівництва та управління ними як у самостійних діях, так і у взаємодії з іншими військовими формуваннями держави та правоохоронними органами у процесі повсякденної діяльності, у кризових ситуаціях і у випадках запровадження правових режимів надзвичайного та воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Про Національну гвардію України [Текст] : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014. – № 17. – Ст. 594 (із змінами до Закону № 920-VIII від 24.12.2015 р. включно).

2. Про Національну поліцію [Текст] : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // ВВР. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379 (із змінами, внесеними згідно із законами № 900-VIII від 23.12.2015 р., № 901-VIII від 23.12.2015 р.).

3. Про правовий режим надзвичайного стану [Текст] : Закон України від 16.03.2000 р. № 1550-III // ВВР. – 2000.

4. Єрмошин, М. О. Пропозиції щодо рішення командира військової частини внутрішніх військ на участь у припиненні масових заворушень [Текст] / М. О. Єрмошин, І. Ю. Бірюков, С. П. Купін // Честь і закон. – 2010. – № 1. – С. 31–38.

5. Особливості організації зв'язку в частинах та підрозділах Національної гвардії України [Текст] / Г. А. Дробаха, М. О. Єрмошин, В. І. Щербина та ін. // Честь і закон. – 2016. – № 2. – С. 19–25.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2017 р.

Рецензент – доктор військових наук, професор Г. А. Дробаха, Національна академія Національної гвардії України, Харків, Україна

УДК 355.457.2:358.11.6 (043.3)

А. А. Олещенко, М. А. Ермошин, М. М. Романюк

СОДЕРЖАНИЕ РУКОВОДСТВА И УПРАВЛЕНИЯ СИЛАМИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ В ПРОЦЕССЕ СЛУЖЕБНО-БОЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Рассмотрены современные взгляды на руководство и управление силами Национальной гвардии Украины в процессе служебно-боевой деятельности.

Ключевые слова: *руководство и управление силами, служебно-боевая деятельность.*

UDC 355.457.2:358.11.6 (043.3)

O. A. Oleshchenko, M. O. Yermoshin, M. M. Romanyk

CONTENT OF MANAGEMENT AND CONTROL OF THE FORCES IN UKRAINE NATIONAL GUARD SERVICE AND COMBAT ACTIVITY

In the article examined the modern views on the management and control of the forces of the National Guard of Ukraine to the service and combat activity.

Keywords: *management and control of the forces, service and combat activity.*

Олещенко Олександр Анатолійович – перший заступник начальника штабу Головного управління Національної гвардії України

Єрмошин Михайло Олександрович – доктор військових наук, професор, старший науковий співробітник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

Романюк Михайло Михайлович – кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру Повітряних Сил Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба